

Wat vinden we belangrijk?

De gemeente, en ook de Commissie Beeldkwaliteit, heeft zich de afgelopen jaren flink ontwikkeld en zal dat ook de komende tijd blijven doen. We gaan aan de slag met enkele concrete projecten en houden ondertussen onze eigen organisatie en de relatie met de commissie goed in de gaten op mogelijke verbeterpunten. De commissie draagt zo bij de ruimtelijke kwaliteit van Nijmegen in de breedste zin en doet effectief haar werk met oog en oor voor de stad.

1. Sturen waar nodig, loslaten waar dat kan

Om als commissie efficiënter te werk te kunnen gaan, en aan te sluiten bij heersende beleidstrends, is het nodig om op sommige punten te sturen, maar elders vooral los te laten. Dat betekent sturing en regie waar dat voor de stad en het algemeen van belang is. De commissie zal vooral moeten adviseren over kwaliteit. Op andere plekken is het goed om los te laten waar dat kan door onderscheid in toetsingsniveaus, ambtelijk toetsen en welstandsvrije gebieden. In de omgevingsvisie gaan we verder uitzoeken hoe we dat praktisch kunnen uitvoeren.

2. Sturen aan de voorkant in plaats van toetsen achteraf

Idealiter neemt de commissie de rol van sparringpartner en inhoudelijk gesprekspartner op zich om plannen naar een hoger niveau te tillen. Zoals eerder genoemd zal de commissie zelf winnen aan efficiëntie door meer aan de voorkant betrokken te zijn bij projecten, maar zal dat vooral ook effect hebben op de kwaliteit van de uiteindelijke projecten. Door vooraf met verschillende disciplines mee te denken zal het resultaat bijna altijd beter zijn.

3. Sneltoetsen uitbreiden binnen de gemeente en ODRN

Om efficiënter te kunnen werken, zullen we een paar voorstellen doen voor het toepassen van sneltoetsen op ruimtelijke kwaliteit.

4. Compact team

Een compact team aan ambtelijke ondersteuning kan helpen om de commissie efficiënter te laten werken. Dat team kan bijvoorbeeld overleggen (beter) voorbereiden en sturen op het aanhouden van hoofd- en bijzaken. Elk jaar zal de commissie en haar ondersteuning met een kleine groep bijeen komen voor een evaluatie van hun functioneren en om kennis op te doen over nieuwe ontwikkelingen.

5. Feiten en cijfers 2020

Bij een jaarverslag horen ook cijfers. Om ook een beeld te krijgen van de aantallen ingediende plannen waarover de diverse commissies hebben gesproken en geadviseerd. Het totaal aantal lag in de voorgaande drie jaren rond de 800. In het jaar 2020 hebben wij over meer dan 1000 plannen geadviseerd. Het gaat hierbij over grote en kleine plannen, nieuwe ontwikkelingen, inbreidingen in de stad, restauraties en herbestemming van monumenten, voorstellen voor de openbare ruimte, etc. De grote, grootschalige en beeldbepalende projecten komen in de regel in de plenaire (grote) commissie. Daar waar Ruimtelijke Kwaliteitsteams functioneren worden deze plannen daar al voorbereid met planbegeleiding en advisering. De overige plannen worden afhankelijk van het onderwerp in een van beide subcommissies besproken en van advies voorzien. In deze tabel staan de cijfers en statistieken voor het jaar 2020.

Commissie Beeldkwaliteit	2020
Totaal adviezen	1009
Plenair	111
Subcie W	488
Subcie CH	298
Klein RKT Waalsprong	110
ABC Bijsterhuizen	2
Percentages planbegeleiding	
1 ^e keer akkoord	67%
Na 2 ^e keer akkoord	22%
Na 3 ^e keer akkoord	7%
Vaker beoordeeld	4%
Negatief en geen vervolg	0%
Conclusie	
Na de 2 ^e behandeling akkoord	89%
Na de 3 ^e behandeling akkoord	96%

Ten opzichte van de voorgaande jaren is er over meer plannen geadviseerd (2019: 816, 2018: 762 en 2017: 857), waarbij er ook een duidelijke trend zichtbaar is. In de jaren voorafgaand was gemiddeld 37% van de plannen na de 1^e keer akkoord. In 2020 was dit 67%. Dat betekent dat 2 op de 3 plannen na een 1^e behandeling van een positief advies worden voorzien. Ook is een duidelijk verschil waarneembaar met de vorige jaren als het gaat om de plannen welke na een 2^e behandeling akkoord zijn. Dit was in de voorgaande jaren gemiddeld 73% en komt in 2020 uit op 89%. Uiteraard is dat voor een deel te herleiden aan ook het hogere percentage plannen dat na een 1^e behandeling akkoord is.

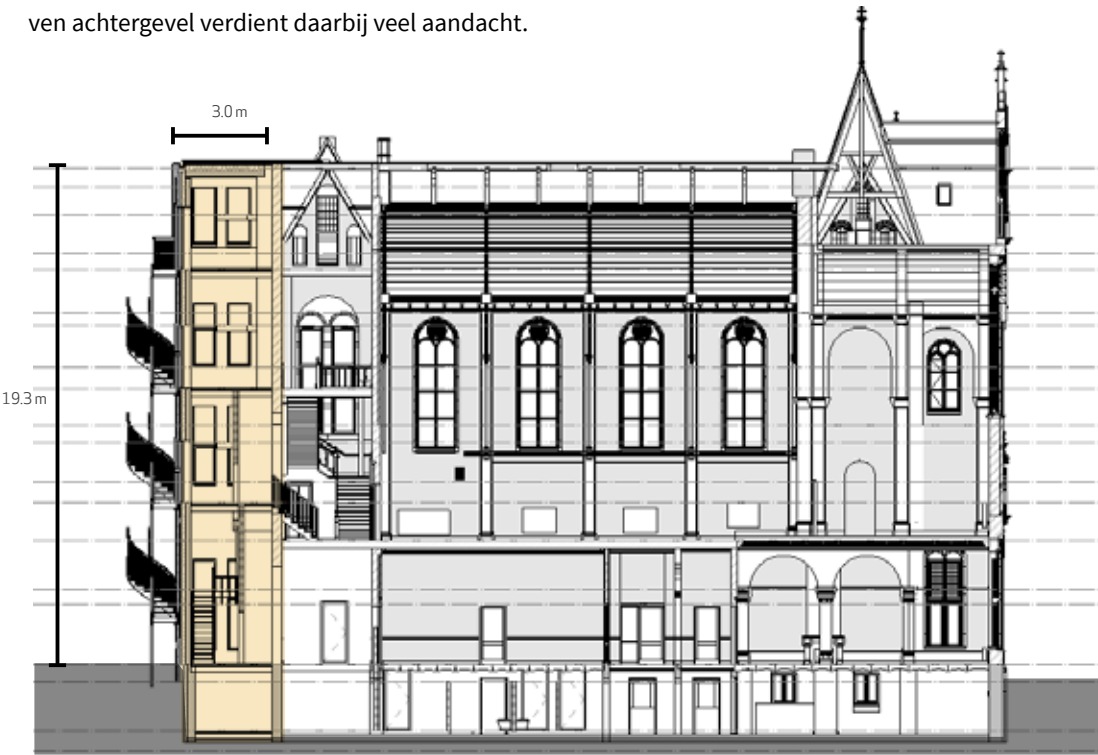
7 Krayenhofflaan (boterfabriek)

Bij de forse nieuwbouwprojecten rond de haven in Nijmegen West wordt ook de voormalige boterfabriek betrokken. De opgave is om bij alle nieuwbouw dit voormalige zo karakteristieke en herkenbare gebouw te behouden en van een nieuwe functie (appartementen) te voorzien en tevens om oud en nieuw tot een functioneel en prettig woon- en leefklimaat te combineren.

8 Berg en Dalseweg 81 (Canisiuscollege)

Dit nog bestaand en monumentaal deel van het voormalige Canisiuscollege krijgt een nieuwe functie als (vooral) wooncomplex. Het is duidelijk dat een dergelijke herstructurering en herbestemming met de grootst mogelijke zorgvuldigheid dient te gebeuren. Monumentale waarden moeten beschermd blijven en juist ook de destijds na sloop nogal 'hard' vormgegeven achtergevel verdient daarbij veel aandacht.

9 Weurtseweg

Forse woningbouwprojecten gaan straks het ruimtelijk beeld rond de haven bepalen. Hierbij is veel mogelijk, maar dan is aandacht voor de architectuur en de openbare ruimte wel belangrijk. De plannen voor deze appartementengebouwen zijn begeleid door het RKT Waalfront.

13 Groesbeekseweg 327

Uitgangspunt bij dit project voor zorgwoningen is het realiseren van echte, als zodanig herkenbare, woonunits als een dorpje in een prachtig landschap.

10 Bredestraat 170

Dit plan behelst de uitbreiding van een bestaand karakteristiek pand met zorgwoningen. Hiertoe wordt het terrein achter de bestaande bebouwing gebruikt, waarbij de woningen zijn gegroepeerd in een aantal units rond een open cirkel. De gebouwen zijn laag gehouden zodat het geheel vooral groen en visueel open blijft en geen afbreuk doet aan de eigenheid van het bestaande gebouw.

11 Vossenlaan

Een wooncomplex in drie blokken op de plaats van een voormalig schoolgebouw. De gebouwen sluiten aan op bestaande woonstraten. Afstemming in materiaalkeuze, schaal en detaillering is hier belangrijk, evenals de inrichting van de groene buitenruimte.

12 Jerusaleem

Het betreft hier de herstructurering van de destijds in eenvoudige prefab materialen gebouwde karakteristieke woonwijk. Er is nu gekozen voor volledige nieuwbouw van de woningen binnen de bestaande stedenbouwkundige opzet. Opnieuw met prefab elementen, maar dan volgens de huidige functionele, bouwtechnische en energie-technische eisen. Er is in de planvorming veel aandacht besteed aan de indeling en detaillering van de gevels, aan de erfafscheidingen en de openbare ruimte.

Jaarverslag Commissie Beeldkwaliteit Nijmegen 2020

De Commissie Beeldkwaliteit geeft in dit jaarverslag een toelichting op het werk dat in 2020 is verricht in het belang van de ruimtelijke kwaliteit in Nijmegen.

In dit jaarverslag komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Wat de Commissie Beeldkwaliteit?
2. Wijze van uitvoering gemeentelijke adviescommissie 2020
3. Wijze van vergaderen 2020
4. Evaluatienota
5. Feiten en cijfers 2020
6. Beeldkwaliteit in de praktijk

In dit jaarverslag worden enkele projecten genoemd en afgebeeld waarover de commissie heeft geadviseerd. Het geeft een impressie van het advieswerk van de commissie.

6. Beeldkwaliteit in de praktijk

Om een beeld te krijgen hoe het werk van de Commissie Beeldkwaliteit zich openbaart in de praktijk, is er in september 2020 een fietsexcursie georganiseerd voor raads- en collegeleden van de gemeente Nijmegen. Daarbij is vooraf een selectie gemaakt van projecten welke de afgelopen jaren van een welstandadvies zijn voorzien en waarbij de uitvoering in de praktijk al een eind gevorderd was of zelfs gereed was.

Route fietsexcursie

1. Renovatie/herbestemming oude schoenfabriek Tooropstraat
2. Sociale woningbouw Tooropstraat 117/Beethovenstraat 4
3. Transformatie schoolgebouw en nieuwbouwwoningen Ubbergseweg 70
4. Basisschool De Klokenberg Ubbergseveldweg
5. Inbreidingslocatie 8 woningen Kopseweg
6. Herbestemming loods tot wonen Ooijsewijk
7. Renovatie Waalbrug
8. Vergroening Waalkade
9. Woningbouw op plaats oude fabriek Lange Hezelstraat/Bottelstraat
10. Woningbouw Waalfront
11. Ambities Masterplan Nyma-terrein

Jaarverslag Commissie Beeldkwaliteit Nijmegen 2020

1. Wat is de Commissie Beeldkwaliteit?

De Commissie Beeldkwaliteit is een onafhankelijke adviescommissie die het gemeentebestuur adviseert over vragen rondom cultuurhistorie, welstand, ruimtelijke inrichting en vormgeving. In essentie is de commissie beeldkwaliteit een instrument dat door de gemeente ingezet wordt om ruimtelijke plannen te toetsen. De commissie werkt als onafhankelijk orgaan dat adviseert over de integrale ruimtelijke kwaliteit van voorgestelde projecten. Ze richten zich daarbij op gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Daarnaast adviseert de commissie over behoud en versterking van de cultuurhistorische waarden, onder meer door plaatsing op gemeentelijke monumentenlijsten.

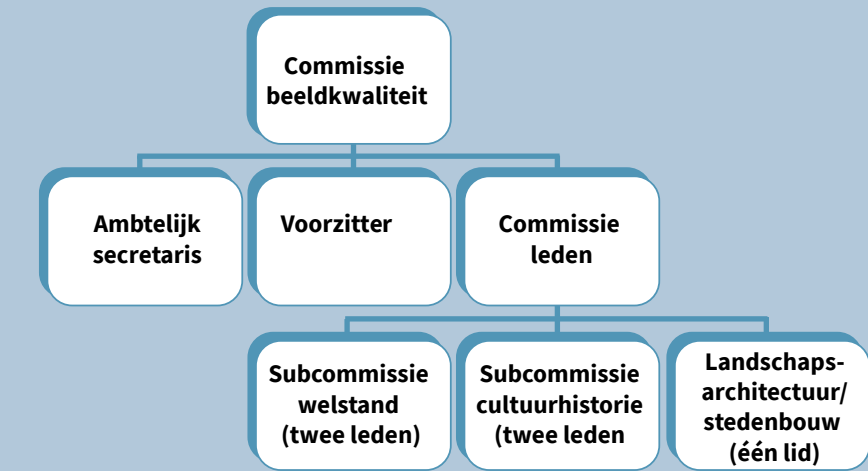
Wettelijke rol

De commissie heeft bij aanvragen voor omgevingsvergunning en voor een monumentenvergunning een toetsende rol in de vergunningsfase en is, op aanvraag, al eerder betrokken door middel van het vooroverleg in de ontwerpfase. De commissie adviseert het gemeentebestuur over:

- Welstand/ruimtelijke kwaliteit bij omgevingsvergunningen;
- Monumenten bij omgevingsvergunning;
- Cultuurhistorisch over de vraag of door het verlenen van een omgevingsvergunning de cultuurhistorische waarden (kunnen) worden aangetast.

Organisatie

De Commissie Beeldkwaliteit bestaat uit vijf leden en een voorzitter. Om voldoende tijd en aandacht te besteden aan welstand/ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie zijn voor beide thema's twee leden speciaal daarop gericht. Het vijfde commissielid is een landschapsarchitect of stedenbouwkundige. Hij of zij beoordeelt bouwplannen in relatie tot de (bredere) context en adviseert daarover. De twee setjes van twee gespecialiseerde leden vormen de subcommissies welstand en cultuurhistorie. De commissie als totaal en de subcommissies worden ondersteund door een ambtelijk secretaris. De secretaris bereidt de vergaderingen voor, zorgt voor verslaglegging en werkt het advies aan het college uit. Ook treedt de secretaris op als voorzitter bij de subcommissies.

Organogram Commissie Beeldkwaliteit

Samenstelling Commissie Beeldkwaliteit

De Commissie Beeldkwaliteit was het grootste gedeelte van 2020 als volgt samengesteld:

- Kees van Esch (voorzitter)
- Maricke Hiddink (architect)
- Rob Meurders (architect)
- Alwin van Hees (architectuurhistoricus)
- Harry Boekwijt (architect / bouwhistoricus)
- Marc Hendriks (landschapsarchitect)
- Berry Peters (secretaris)

Per januari 2020 heeft Hank van Tilborg als landschapsarchitect afscheid genomen van de Commissie en is daarbij in februari 2020 opgevolgd door Marc Hendriks. Het secretariaat van de Commissie Beeldkwaliteit is in februari 2020 tijdelijk overgegaan van Martijn Wentzel naar Trudy Kaal en Connie van den Broek. Vanaf 1 april 2020 is Berry Peters de secretaris van de Commissie Beeldkwaliteit. Eind 2020 hebben de architectuurleden Maricke Hiddink en Rob Meurders, na afloop van hun 2e termijn, afscheid genomen van de Commissie. Zij zijn per januari 2021 opgevolgd door Jan Poolen (architect) en Bas van Mierlo (architect).

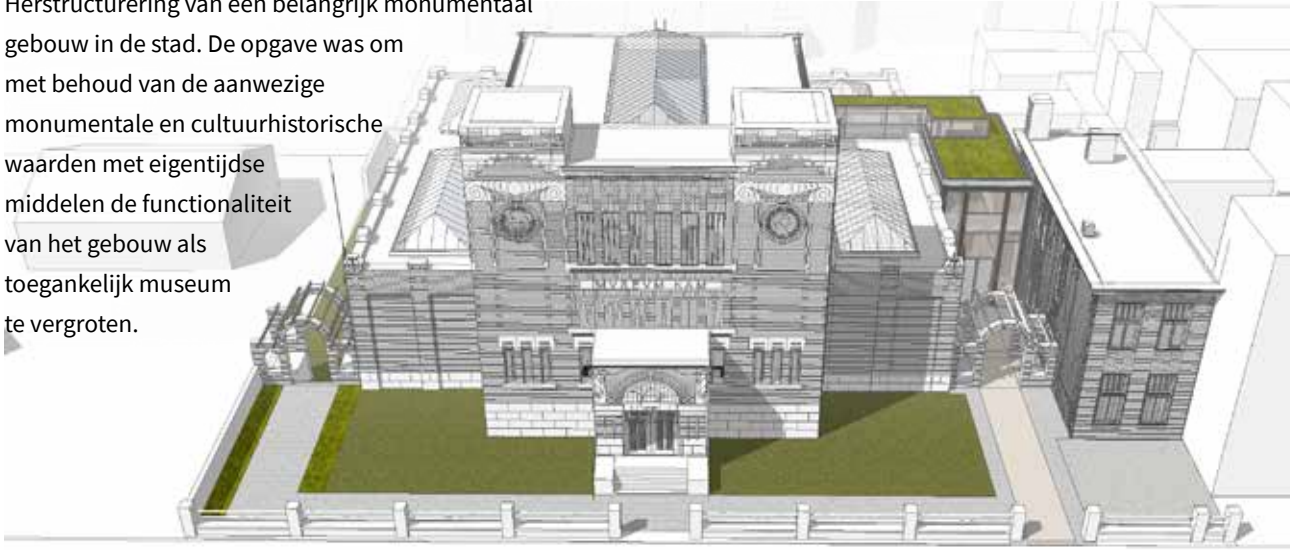
1 Mariënburgstraat 59

Op de plaats van de voormalige garage in het centrum een forse verdichting van de bebouwing in de vorm van appartementen. De oude en zo kenmerkende voorgevel van de garage is op een respectvolle wijze in de plannen verwerkt.

2 Museum Kam

Herstructurering van een belangrijk monumentaal gebouw in de stad. De opgave was om met behoud van de aanwezige monumentale en cultuurhistorische waarden met eigentijdse middelen de functionaliteit van het gebouw als toegankelijk museum te vergroten.

3 Heemraadstraat 2

Op de locatie van een voormalig schoolgebouw verrijst een appartementengebouw. Het betreft een zichtlocatie aan de rand van een woonwijk waarbij ingezet is op behoud van groen en beperking van de schaal van het gebouw, eigenlijk de twee gebouwen. Bij het overleg over de hoekverdraaiing van het hoge gebouw is geadviseerd de hoeken van het hoge bouwdeel meer open te maken.

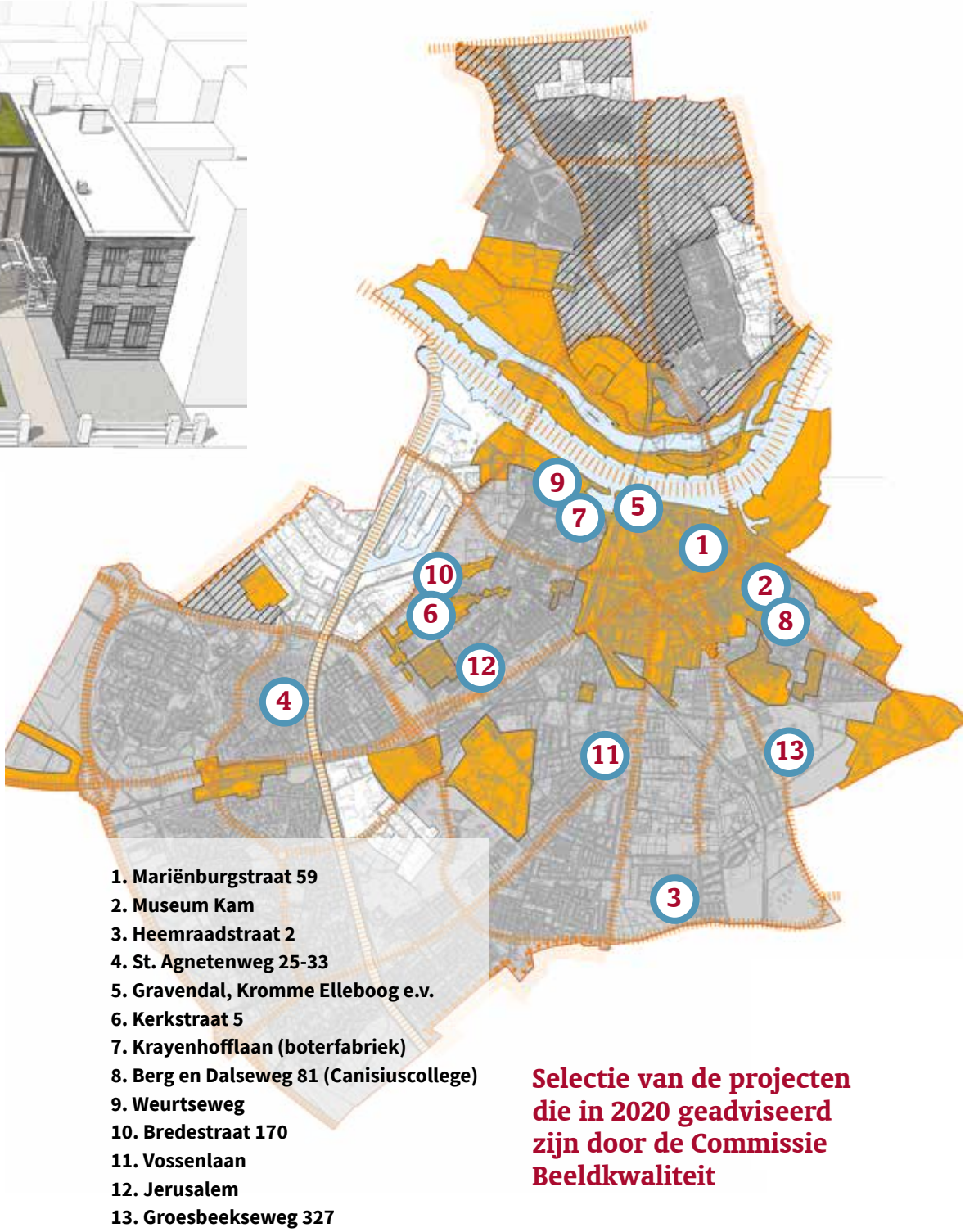
4 St. Agnetenweg 25-33

In de Omgevingsvisie van de gemeente past het realiseren van projecten en bebouwing langs het kanaal. Hier gaat het om het realiseren van zorgwoningen, een belangrijk item in deze tijd. Bij dit project was het de opgave om een programma te kunnen realiseren achter bestaande woningen.

5 Gravendal, Kromme Elleboog e.v.

De woningen in de zo beeldbepalende benedenstad uit de jaren '70 van de vorige eeuw zijn toe aan renovatie, vooral de isolatie van de daken. De vraag is daarbij hoe je zo iets doet met respect voor de destijds gekozen architectuur. Na enkele gesprekken is de architect er in geslaagd om het bebouwingsbeeld ook na realisatie van de verhoogde daken in stand te houden.

1. Mariënburgstraat 59
2. Museum Kam
3. Heemraadstraat 2
4. St. Agnetenweg 25-33
5. Gravendal, Kromme Elleboog e.v.
6. Kerkstraat 5
7. Krayenhofflaan (boterfabriek)
8. Berg en Dalseweg 81 (Canisiuscollege)
9. Weurtseweg
10. Bredestraat 170
11. Vossenlaan
12. Jerusalem
13. Groesbeekseweg 327

Selectie van de projecten die in 2020 geadviseerd zijn door de Commissie Beeldkwaliteit

6 Kerkstraat 5

Achter een monumentaal herenhuis aan de Kerkstraat komt een appartementengebouw. Na historisch onderzoek van de plek is nu gekozen voor een locatie van de nieuwbouw en worden de plannen nader uitgewerkt, waarbij de relatie met het bestaande pand leidend is voor de mogelijkheden.

2. Wijze van uitvoering gemeentelijke adviescommissie 2020

Wanneer in actie

Omgevingsvergunningen worden voor de gemeente Nijmegen door de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) behandeld. De onderdelen welstandsadvies en monumentenadvies worden aan de commissie Beeldkwaliteit voorgelegd tenzij het project aan de zogenaamde sneltoets-criteria voldoet. Afhankelijk van het type vraag, de complexiteit en de locatie wordt de aanvraag vervolgens voorgelegd aan de complete commissie, een van de subcommissies of een van de speciale Ruimtelijke Kwaliteitsteams (RKT's). Naast toetsen is ook vooroverleg belangrijk. Om de kwaliteit te verhogen en meer 'aan de voorkant' van projecten te sturen op ruimtelijke kwaliteit, bestaat de mogelijkheid plannen in de ontwerpfase plannen te bespreken met de commissie beeldkwaliteit. De grote of beeldbepalende plannen die in de plenaire commissie worden behandeld, komen al in een vroeg stadium van de planvorming langs en de besprekingen hebben dan ook het karakter van (voor) overleg over mogelijke aanpassingen en verbeteringen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit of tot behoud van de cultuurhistorische waarden. Tijdens het proces van planontwikkeling vinden er diverse gesprekken plaats en de uiteindelijke advisering is dan ook de formele afronding van dat overleg. Ook in de Ruimtelijke Kwaliteitsteams is bij de grote plannen veelal sprake van meerdere gesprekken met het accent op overleg en planbegeleiding.

Ruimtelijke Kwaliteitsteams

Sinds 2009 zetten wij Ruimtelijke Kwaliteitsteams (RKT's) in om (de kwaliteit van) de plannen te begeleiden bij grote en complexe ruimtelijke ontwikkelingen. De RKT's zijn advies- en begeleidingsteams op het gebied van de ruimtelijke kwaliteit, die worden ingezet gedurende het hele ontwerpproces. Ze geven bij concrete plannen een preadvies aan de Commissie Beeldkwaliteit. De Commissie Beeldkwaliteit controleert vervolgens op hoofdlijnen en voert de formele welstandstoets uit. Momenteel bestaan er RKT's voor de Waalsprong, het Waalfront, de Spoorzone en de Waalbrug. Vanuit de Commissie Beeldkwaliteit neemt een commissielid plaats in het RKT als vooruit geschoven post van de Commissie Beeldkwaliteit.

3. Wijze van vergaderen 2020

In het jaar 2020 is de wijze van vergaderen door de Covid-19 pandemie op de schop gegaan. Waar we tot aan maart 2020 nog fysiek bijeen kwamen om te vergaderen, zijn we vanaf medio maart 2020 overgegaan op digitaal vergaderen via videobellen. Beiden vormen van vergaderen zijn openbaar. Waar mensen eerst door aan te schuiven bij de fysieke vergadering een toelichting konden geven op het plan, gebeurde dat later middels het deelnemen aan de vergadering middels videobellen. Om een ieder te informeren over de aanstaande vergadering en de te behandelen plannen, wordt elke week de agenda op de website van de gemeente Nijmegen gepubliceerd.

4. Evaluatienota

In Nijmegen hechten we veel waarde aan een mooie en aantrekkelijke stad om te wonen, werken en recreëren. Een aantrekkelijke stad leidt tot een positiever vestigingsklimaat voor bewoners en ondernemers en trekt meer toeristen aan. Die beide effecten resulteren op hun beurt in een verhoogde sociale en economische waarde van de stad. Om dat alles te bereiken is een belangrijke rol toebedeeld aan de gemeente, o.a. door te voorzien in ruimtelijk kwaliteitsbeleid en onafhankelijk advies aan het college over de kwaliteit van ruimtelijke plannen.

Streven en aanleiding

In Nijmegen streven we naar een Commissie Beeldkwaliteit die van betekenis is voor de ruimtelijke kwaliteit in de breedste zin en die doelmatig en met oog en oor voor de samenleving haar werk doet. In 2020 is daarom de evaluatienota "Samen werken aan omgevingskwaliteit" afgerond. Dit is een evaluatie van het werk van de Commissie Beeldkwaliteit in het kader van de nadere uitwerking van de Omgevingsvisie.

Met de komende invoering van de Omgevingswet, verandert de rol van de overheid behoorlijk: de focus zal meer dan ooit liggen op het bieden van ruimte. Voor ons als gemeente is het belangrijk dat we nu al stapsgewijs naar de nieuwe aanpak toewerken, in plaats van te wachten tot het zover is. Een van de vragen daarbij is die van het ruimtelijke kwaliteitsbeleid en de rol van de Commissie Beeldkwaliteit.

Nieuwe naam "Adviescommissie Omgevingskwaliteit"

Om de nieuwe positie en doelstellingen van de commissie duidelijk uit te dragen, willen wij haar naam graag veranderen in "Adviescommissie Omgevingskwaliteit". Dit voorstel koppelen we aan de aangepaste verordening voor de commissie, die in 2021 wordt vastgesteld. Omgevingskwaliteit wordt gezien als een goede balans tussen het samengaan van de basiswaarden: gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. De naam omvat beter de brede taak die de commissie uitvoert, en zal voor meer begrip en draagvlak zorgen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. De nieuwe naam van de commissie draagt uit dat het haar doel is om elk project positief te laten bijdragen aan de stad en de openbare ruimte.